

EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 20.2.2014
COM(2014) 86 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

Eurooppalainen strategia rannikko- ja merimatkailun kasvua ja työpaikkoja varten

KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE

EUROOPPALAINEN STRATEGIA RANNIKKO- JA MERIMATKAILUN KASVUA JA TYÖPAIKKOJA VARTEN

1. JOHDANTO

Vuonna 2012 Eurooppaan saapui 534 miljoonaa matkailijaa eli 17 miljoonaa enemmän kuin vuonna 2011. Tämä oli 52 prosenttia kaikista kansainvälisistä matkustajavirroista. EU:hun suuntautuvan matkailun tuomat tulot olivat 356 miljardia euroa, mikä oli 43 prosenttia matkailun tuomista tuloista koko maailmassa.¹ Majoitusliikkeissä EU-28:ssa vietettyjen öiden määrä kohosi vuonna 2013 huippuunsa eli 2,6 miljardiin yöpymiseen. Tämä on 1,6 prosenttia enemmän kuin vuonna 2012². Matkailu on selvästi tärkeä taloudellisen toiminnan ala, erityisesti monilla meri- ja rannikkoalueilla. Maailmantalouden muutokset vaikuttavat kuitenkin matkailualaan ja aiheuttavat huomattavia muutoksia matkailijoiden käyttäytymisessä ja heidän kotimarkkinoissaan.

Komissio esitti vuoden 2010 tiedonannossaan³, että tulisi laatia kestävä rannikko- ja merimatkailua koskeva strategia⁴. Euroopan parlamentti, neuvosto, alueiden komitea ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitea suhtautuivat myönteisesti ehdotukseen ja korostivat yhteisten toimien tarvetta. Vuonna 2012 järjestetty julkinen kuuleminen on antanut vahvan perustan erityiselle EU:n aloitteelle⁵.

Lisäksi sinistä kasvua käsitelleessä vuoden 2012 tiedonannossa⁶ mainittiin rannikko- ja merimatkailu yhtenä viidestä painopistealasta, jotka voisivat johtaa kestäväan kasvuun ja työpaikkojen syntymiseen sinisen talouden alalla. Sinistä kasvua käsitelleessä Euroopan parlamentin vuoden 2013 mietinnössä⁷ suhtauduttiin myönteisesti tähän eurooppalaiseen kehykseen ja suositettiin useita toimia, joilla ala saataisiin kasvuun ja tuettaisiin kestävan matkailun kehittämistä rannikon lomakohteissa.

Matkailuala on kasvussa, ja haasteena on, miten sen potentiaalia saadaan hyödynnettyä tavalla, joka ympäristöä kunnioittaen tuottaa taloudellista hyötyä. Tässä tiedonannossa ehdotetaan yhteistä tapaa vastata moninaisiin haasteisiin. Tarkoituksena on hyödyntää Euroopan vahvuuksia ja tarjota matkailualalle mahdollisuus edistää merkittävästi Eurooppa 2020 -strategian tavoitteena olevaa älykästä, kestävä ja osallistavaa kasvua.

¹ UNWTO:n vuosiraportti 2012.

http://dxtq4w60xqpw.cloudfront.net/sites/all/files/pdf/annual_report_2012.pdf

² Eurostatin tietokanta (2013).

³ KOM(2010) 352 lopullinen.

⁴ Mukaan lukien meri- ja uimarantamatkailu, risteilyt ja veneily sekä asiaan liittyvät sisävesiliikenteen toimet.

⁵ http://ec.europa.eu/dgs/maritimeaffairs_fisheries/consultations/tourism/index_en.htm

⁶ COM(2012) 494.

⁷ A7-0209/2013- 2012/2297 (INI)).

2. ALA, JOLLA ON KASVU- JA TYÖLLISYYSPOTENTIALIA

Eurooppa on merellinen manner, jonka rantaviivaa ulottuu arktiselta alueelta Välimerelle ja Atlantilta Mustallemerelle. Sen meri- ja rannikkoalueet tarjoavat ainutlaatuisen luonnonrikkauksien ja kulttuurisen rikkauten lähteen. Rannikko- ja merimatkailu on tärkein mereen liittyvä toiminta-ala Euroopassa ja läheisessä yhteydessä moniin muihin talouden osiin. Se työllistää lähes 3,2 miljoonaa ihmistä ja luo yhteensä 183 miljardia euroa bruttoarvonlisäystä⁸. Alan osuus on yli kolmannes meritaloudesta. Yli neljä yhdeksästä yöpymisestä majoitusliikkeissä EU:ssa vietetään rannikkoalueilla.⁹ Vuonna 2012 risteilymatkailu pelkästään tuotti välitöntä liikevaihtoa 15,5 miljardia euroa ja työllisti 330 000 henkilöä. Euroopan satamissa vieraili 29,3 miljoonaa matkustajaa, mikä on 75 prosenttia enemmän kuin vuonna 2006.¹⁰ Puolet Euroopan rannikkoalueiden matkailun työpaikoista ja lisäarvosta sijaitsee Välimeren alueella, mutta Atlantin, Itämeren ja Mustanmeren alueiden osuus on myös huomattava.

Euroopan rannikkoalueet houkuttelevat yli kolmanneksen matkailijoista, joten ne ovat tärkeitä kasvun ja työpaikkojen kannalta, erityisesti ajatellen nuoria, sillä 45 prosenttia matkailualan työntekijöistä on 16–35-vuotiaita.¹¹ Alan yritykset ovat pk-yrityksiä, joista monet kuitenkin kohtaavat useita haasteita, eivätkä ne pysty yksin hyödyntämään tätä potentiaalia riittävässä määrin. Sen vuoksi on olennaista puuttua rajatylittäviin haasteisiin EU:n tasolla sekä edistää yhteistyötä ja parhaiden käytänteiden jakamista. Tähän tavoitteeseen päästään esimerkiksi edistämällä strategisia alueiden välisiä ja valtioiden välisiä kumppanuuksia. Tarvitaan yhteistä eurooppalaista kehystä tuomaan lisäarvoa kaikentasoisille toimille ja auttamaan vaikeuksien voittamisessa.

3. EUROOPAN RANNIKKO- JA MERIMATKAILUN HAASTEET JA UUSI KEHYS

Tässä luvussa keskitytään käsittelemään haasteita ja ehdotetaan strategiaa, jolla parannetaan alan kestävyyttä ja kilpailukykyä. Strategian toteuttamisesta vastaavat komissio, jäsenvaltiot, alue- ja paikallisviranomaiset, yksityiset toimijat ja muut sidosryhmät.

3.1. Edistetään suorituskykyä ja kilpailukykyä

Tietotason parantaminen

Alan taloudellista arviointia vaikeuttaa tietojen puute ja tietojen heikko vertailtavuus niin paikallisella, merialuekohtaisella kuin Euroopan tasolla. Vaikka edistystä onkin tapahtunut jonkin verran viime vuosina¹², on tarpeen tunnistaa tietoaукот ja pyrkiä sulkemaan ne, jotta suunnittelua ja matkailukohteiden hallintaa voidaan parantaa. Tarvitaan erityisiä

⁸ Tutkimus meri- ja rannikkomatkailua tukevista toimenpiteistä EU:n tasolla (jäljempänä 'CMT-tutkimus'), ECORYS, 2013. http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/documentation/studies/documents/study-maritime-and-coastal-tourism_en.pdf

⁹ Rannikkoalueet sisältävät kunnat, jotka sijaitsevat merenrannalla tai joiden alasta puolet sijaitsee 10 kilometrin säteellä rannikolta. Eurostatin tietokanta (2012) – Yöpymiset majoitusliikkeissä rannikkoalueilla ja muualla – http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=tour_occ_ninatc.

¹⁰ Cruise Lines International Association: "The Cruise Industry", vuoden 2013 painos. http://www.senato.it/application/xmanager/projects/leg17/attachments/documento_evento_procedura_commissione/files/000/000/632/Documentazione_Clia_Europe.pdf

¹¹ Eurostatin tietokanta (2012) – Palkatut työntekijät ikäryhmittäin (NACE, versio 2) – http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database#

¹² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 692/2011 Euroopan matkailutilastoista.

indikaattoreita, jotta voidaan parantaa rannikko- ja merimatkailua koskevien tilastotietojen johdonmukaisuutta ja vertailukelpoisuutta eri puolilla Eurooppaa ja Euroopan ulkopuolella.

Kysynnän vaihteluiden tasoittaminen

Matkailukysyntä¹³ vaihtelee paljon taloudellisen, rahoituksellisen ja poliittisen tilanteen muuttuessa. Keskimääräiset yökohtaiset kustannukset ovat alentuneet 2000-luvun puolivälistä lähtien, ja vuotuista vähennystä odotetaan vielä 9 prosenttia vuosina 2011–2020. Tämä kehityssuuntaus vaikuttaa erityisesti rannikkotalouksiin, sillä yritykset ovat lähinnä pk-yrityksiä ja mikroyrityksiä¹⁴. Lisäksi kuljetuskustannusten lasku on kasvattanut Euroopan rannikkoalueiden ja maailman edullisten matkakohteiden välistä kilpailua, mikä on lisännyt kysynnän heilahteluja. Paikalliset kohteet ovat menettämässä suhteellista etuaan, ja niiden on usein vaikea houkutella niin perinteistä kuin maailmanlaajuisesti kehittymässä olevaa uutta kysyntää. Kausiluonteisuus on sekin haaste: suurin osa mahdollisista sosioekonomisista hyödyistä keskittyy kesäkuukausiin, sillä monet paikalliset yritykset ovat lopun vuotta kiinni. Sen vuoksi on laadittava erityisiä strategioita, jotka pohjautuvat innovatiivisiin ja houkuttaviin toimintatapoihin ja tuotteisiin, jotta matkailijat, jotka saattaisivat matkailla matalasesongin aikana, saataisiin tulemaan Euroopan rannikkoalueille.

Ala voisi mukautua väestörakenteen muutokseen ja muokata tarjontaansa houkuttelemaan kasvavaa ikäihmisten joukkoa¹⁵. Euroopan ulkopuolelta matalasesongin aikana tulevat matkailijat tarjoavat myös huomattavaa potentiaalia. Komissio tarkistikin hiljattain viisumisäännöstöä ja ehdotti Euroopan ulkopuolelta tulevia matkailijoita koskevien menettelyjen yksinkertaistamista¹⁶. Rannikko- ja merimatkailun huolenaiheisiin tulisi lisäksi puuttua ikäihmisten matkailua sekä esteettömyyttä ja matkustusmahdollisuuksia koskevissa aloitteissa¹⁷ ja Eurooppalaiset matkailun huippukohteet -hankkeessa¹⁸. Lisäksi voitaisiin laatia tietyille Euroopan ulkopuolisille maille suunnattuja tiedotus- ja matkailunedistämisalioitteita.

Alan pirstaleisuuden poistaminen

Talouskriisin jatkumisen vuoksi useimmilla matkailualan pk-yrityksillä on rajalliset mahdollisuudet tai ei lainkaan mahdollisuuksia saada luottoa investointeihin ja innovointiin¹⁹. Lisäksi rannikkoalueilla on usein vaikeuksia kehittää risteilymatkailua ja saada siitä kaikki taloudelliset hyödyt irti, siitäkin huolimatta, että paineet investoida satamarakenteisiin ja suojella ympäristöä ovat kasvussa.

¹³ Mitattuna paikallisina ja kansainvälisinä matkustajavirtoina.

¹⁴ CMT-tutkimus.

¹⁵ EU:n asukkaista 128 miljoonaa on iältään 55–80 vuotta. Eurostatin tietokanta (2012) – Väestö 1. tammikuuta ikäryhmittäin (5 vuoden ikähaarukalla) ja sukupuolen mukaan – http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database#

¹⁶ COM(2012) 629.

¹⁷ Näillä aloitteilla edistetään julkisen ja yksityisen sektorin välisiä kumppanuuksia, jotta tietyt keskeiset ryhmät, kuten nuoret ja ikäihmiset, liikuntarajoitteiset ja alhaisen tulotason perheet, pystyisivät matkailemaan, erityisesti matalasesongin aikana.

¹⁸ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/eden/index_en.htm

¹⁹ CMT-tutkimus.

Tämä johtuu osittain siitä, että eri puolilta EU:n merialueita tulevat yritykset eivät hyödynnä synergiaa riittävästi, mikä luo pirstaleisuutta ja vähentää taloudellista hyötyä. Parhaiden käytänteiden jakaminen eri jäsenvaltioiden, alueiden ja sidosryhmien kesken on olennaisen tärkeää. Tutkimuslaitosten, museoiden, matkailualan yritysten ja muiden sidosryhmien välistä yhteistyötä olisi edistettävä, jotta kehitetään matkailijoiden odotuksiin vastaavia innovatiivisia ja kestäviä tuotteita.

Komissio aikoo

1. Pyrkiä korjaamaan puutteet matkailua koskevien tietojen saatavuudessa, erityisesti rannikko- ja merimatkailun osalta.
2. Painottaa tarpeen mukaan rannikko- ja merimatkailua EU:n matkailualan aloitteissa, myös matkailunedistämisen- ja tiedotuskampanjoissa.
3. Edistää Euroopan laajuista vuoropuhelua risteilyalusten toiminnanharjoittajien, satamien ja rannikkomatkailun sidosryhmien välillä.
4. Tukea valtioiden välisiä ja alueiden välisiä kumppanuuksia, verkostoj²⁰, klustereita ja älykkään erikoistumisen strategioita.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita, alue- ja paikallisviranomaisia ja koko matkailualaa

- Ryhtymään ja osallistumaan aktiivisesti verkostojen, klustereiden ja älykkään erikoistumisen strategioiden luomiseen.
- Kehittämään lisää kohdennettuja paketteja tietyille markkinoille, kuten ikäihmiset ja vammaiset.

3.2. Edistetään osaamista ja innovointia

Ihmisiin investoiminen on kestävän ja kilpailukykyisen kasvun edellytys. Matkailualalle ei kuitenkaan saada tarpeeksi ammattitaitoista henkilöstöä. Tämä johtuu pääasiassa työpaikkojen kausiluonteisuudesta ja vähäisistä uralla etenemisen mahdollisuuksista. Tarvitaan opetusta ja koulutusta, jotta ammattitaidon tarjonta ja työmarkkinoiden kysyntä saadaan sovitettua paremmin yhteen. Komissiolla on useita tätä tukevia aloitteita: EURES-portaaliin sisällytetään ”sinisiä työpaikkoja” koskeva osio, jossa tarjotaan tietoa työnhakijoille ja -antajille²¹. Keväälle 2014 on suunnitteilla matkailupalvelujen osaamisen ja koulutustarpeiden kartta. Sen ansiosta alalle saadaan yhteiset puitteet, jotka ovat yhteydessä eurooppalaiseen tutkintojen viitekehykseen sekä ammatillisen koulutuksen eurooppalaiseen opintosuoritusten ja arvosanojen siirtojärjestelmään²².

Koulutuspolitiikkaa halutaan kohdentaa paremmin valtavirtaistamalla alan tarpeita EU:n ohjelmiin, minkä turvin pystyttäisiin tarjoamaan pätevää, palvelunäkökohdat huomioon ottavaa ja monikielistä inhimillistä pääomaa. Uudella Erasmus+-ohjelmalla tuetaan valtioiden välisiä strategisia kumppanuuksia oppilaitoksissa ja nuorisoalan laitoksissa ja organisaatioissa. Uudet alakohtaiset opetusohjelmat ja ammatillisen opetuksen ja koulutuksen innovatiiviset

²⁰ Esimerkiksi Yritys-Eurooppa-verkosto.

²¹ Selvitys hankkeiden yhdistämisestä hankeryhmiksi (klustereiksi) Välimeren alueella on käynnistetty syksyllä 2013.

²² <https://ec.europa.eu/eures/>

²² http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/ecvet_en.htm

toimintatavat hyödyttävät alaa, jota kehoitetaan tekemään yhteistyötä korkea-asteen oppilaitosten kanssa osaamisyhteenliittymien välityksellä.

Vapaa-ajan veneilyssä jäsenvaltiot edellyttävät erilaisia taitoja huviveneiden kapteeneilta, mikä rajoittaa alan rajatylittävää kehittymistä ja vaikuttaa merialan työmarkkinoihin. Lisäksi pätevyys- ja turvalaitevaatimukset vaihtelevat huomattavasti jäsenvaltioittain, mikä rajoittaa liikkuvuutta ja markkinoille pääsyä. Pienten rannikko- ja merimatkailualan yritysten kilpailukykyä koko ajan maailmanlaajuistuvilla markkinoilla voitaisiin parantaa hyödyntämällä mahdollisimman paljon tietotekniikkaa. Nykyisillä välineillä, kuten tieto- ja viestintäteknikalla ja matkailuelinkeinon portaalilla²³, voitaisiin lisätä näkyvyyttä, edistää innovointia sekä tukea yritysten uudelleen asemoitumista.

Komissio aikoo

5. Arvioida, onko tarvetta EU:n toimiin, jotka koskisivat huviveneiden ammattimaisten kapteenien ja huviveneilyn pätevyysvaatimuksia.²⁴
6. Arvioida, onko tarvetta EU:n toimiin, jotka koskisivat veneilymatkailun turvalaitteisiin liittyviä säännöksiä.
7. Edistää innovatiivisia hallintojärjestelmiä tieto- ja viestintäteknikan²⁵ ja matkailuelinkeinon portaalien avulla.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita sekä alue- ja paikallisviranomaisia

- Rohkaisemaan internetyhteyksien käyttöön ja edistämään sähköisiä markkinointikeinoja.
- Edistämään karttojen, esitteiden ja logistiikkatietojen käännöspalveluja.

Komissio kehottaa matkailualaa

- Osallistumaan aktiivisesti toimiin, joilla edistetään osaamista ja koulutusta.
- Investoimaan laadunvalvonta-aloitteisiin, jotka liittyvät matkailutuotteisiin ja henkilöstöön.
- Luomaan ja edistämään avoimia verkkokursseja, joiden avulla voitaisiin päivittää tai uudelleensuunnata osaamista rannikko- ja merialalla.

3.3. Vahvistetaan kestävyttä

Ympäristöpaineiden ratkaiseminen

Matkailu on riippuvainen terveestä ympäristöstä ja luonnonpääoman kestävästä käytöstä. Usein toiminnot kuitenkin keskittyvät jo ennestään tiheästi asutuille alueille. Tämä lisää veden kysyntää tuntuvasti, kasvattaa jätemääriä sekä ilmapäästöjä ja maantie- ja

²³ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/ict/index_en.htm

²⁴ Merenkulkijoiden koulutusta, pätevyyskirjoja ja vahdinpitoa koskevan yleissopimuksen mukaisia matkustaja-aluksilla työskentelevien merenkulkijoiden koulutusvaatimuksia ei sovelleta alusten päälliköihin.

²⁵ Käytettävissä oleviin konkreettisiin tieto- ja viestintäteknikan välineisiin sisältyvät esimerkiksi matkailun virtuaalinen seurantakeskus (http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/vto/index_en.htm), Tourism Link -foorumi (<http://www.tourism-link.eu/tourism-link/>) ja eCalypso-foorumi (<http://www.ecalypso.eu/steep/public/index.jsf>)

meriliikennettä ruuhkahuippuina, lisää maanperän rakenteilla sulkemisen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen riskiä (johtuen infrastruktuurin kehittämisestä) sekä lisää rehevöitymistä ja muita paineita. Vaikutuksia voi ilmetä myös harvaan asutuilla alueilla ja luonnontilaisilla alueilla. Lisäksi ilmastomuutoksen vaikutukset pahentavat näille alueille kohdistuvia paineita ja voivat uudelleenmuokata matkailun maantieteellistä ja kausiluonteista jakautumista.

EU:n Natura 2000 -verkolla suojellaan haavoittuvia rannikko- ja merialueiden luontotyyppejä, jotka hyvin hoidettuina voivat tarjota merkittäviä virkistysmahdollisuuksia ja edistää kestävä kasvua ja työllisyyttä. EU:n lainsäädännössä, kuten vesipolitiikan puitedirektiivissä ja meristrategian puitedirektiivissä, edellytetään, että jäsenvaltiot varmistavat rannikko- ja merivesien hyvän tilan, joka on ennakkoodellytys matkailun menestymiselle. Rannikkoalueiden yhdenmetyllä käytöllä ja hoidolla sekä merten aluesuunnittelulla autetaan varmistamaan kestävä ja vihreän infrastruktuurin kehittäminen²⁶ hallitusten sekä julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyökumppaneiden välisen älykkään suunnittelun ja yhteistyön turvin²⁷. Hyvä esimerkki on niin sanottu Walesin rannikkoreitti eli 1 400 kilometrin mittainen rannikkokaistale Walesissa. Alueella kävi 2,82 miljoonaa matkailijaa vuonna 2012, ja tuloja syntyi 32 miljoonaa puntaa yhdessä ainoassa vuodessa²⁸. Ekomatkatilu²⁹ tarjoaa hyvän tilaisuuden kehittää tuotteita, jotka houkuttelevat ympäristötietoisia matkailijoita. Tällaisia olisivat vaikkapa paikalliset tuotteet ja ympäristöä säästävät liiketoimintamallit ja -käytännöt.

Matkailualalla on hyvät mahdollisuudet mitata ja seurata omaa kestävä kehitystään EU:n ympäristömerkin tai Travelife-sertifiointijärjestelmän³⁰ kaltaisten aloitteiden avulla. Ympäristöasioiden hallintajärjestelmät ovat tunnettuja siitä, että niiden avulla saadaan vähennettyä jätevirtoja, parannettua toiminnallista tehokkuutta ja säästettyä rahaa³¹. Erityisiä matkailualan indikaattoreita on jo olemassa Euroopan ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmässä (EMAS)³², ja muitakin voitaisiin kehittää pilottihankevaiheessa olevassa Euroopan matkailun indikaattorijärjestelmässä.³³

Kahdessa äskettäin esitetyssä komission lainsäädäntöehdotuksessa³⁴ puututaan huviveneiden päästöihin. Aluksilla, jotka käyttävät satamassa maasähköä, voitaisiin lisäksi vähentää polttoaineen kulutusta, melua ja ilmapäästöjä huomattavasti. Tähän mennessä kuitenkin vain muutamat eurooppalaiset satamat ovat investoineet tähän teknologiaan. Sähkön toimittamista ja syöttämistä älykkäisiin energiaverkkoihin tulisi tutkia tarkemmin ja edistää.

²⁶ Vihreä infrastruktuuri koskee luonnontilassa ja osaksi luonnontilassa olevien alueiden ympäristörakenteita.
<http://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/>

²⁷ COM(2013) 133 final.

²⁸ <http://www.bbc.co.uk/news/uk-wales-25096911>

²⁹ <http://www.ecotourism.org/book/ecotourism-definition>

³⁰ http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/index_en.htm

<http://www.travelife.org/Hotels/home.asp?p=1>

³¹ Hotelleja Espanjassa koskeva tutkimus (Cornell Hospitality Quarterly, elokuu 2012) osoitti, että ympäristöasioiden hallintajärjestelmien käyttö on kannattavaa.

³² http://ec.europa.eu/environment/emas/about/index_en.htm

³³ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/sustainable-tourism/indicators/index_en.htm. Tällaisella järjestelmällä voidaan mitata ja seurata, miten matkailun kestävyudessa suoriudutaan matkailukohteissa.

³⁴ KOM(2011) 456 lopullinen ja COM(2013) 18 final.

Komissio aikoo

8. Edistää ympäristömatkailua hyödyntäen tässä yhteydessä Euroopan ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmän ja EU-ympäristömerkin indikaattoreita sekä edistää yhteyksiä muihin kestäväan kehityksen mukaisiin toimiin.
9. Edistää rannikkoalueiden yhdenmuetä käyttöä ja hoitoa koskevaan Barcelonan yleissopimukseen liitetyn pöytäkirjan ja asiaan liittyvän neuvoston suosituksen täytäntöönpanoa sekä edistää merten aluesuunnittelua ja vihreää infrastruktuuria varmistaakseen EU:n rannikkoalueiden kestäväan kehityksen.
10. Edistää jätteen syntymisen ehkäisemistä, jätehuoltoa ja meriympäristön roskaantumista koskevia strategioita tukeakseen kestäväa rannikko- ja merimatkailua.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita, alueita, matkailualaa ja muita sidosryhmiä

- Panemaan täytäntöön rannikkoalueiden yhdenmuetä käyttöä ja hoitoa koskevan suosituksen ja pöytäkirjan.
- Laatiamaan suuntaviivat luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvien vaikutusten minimoimiseksi sekä virkistyskäytön ja matkailun tuomien etujen lisäämiseksi suojelualueilla.
- Lisäämään ilmastomuutokseen sopeutumista rannikkoalueilla.
- Parantamaan resurssitehokkuutta, jätteen syntymisen ehkäisemistä ja jätehuoltoa sekä pilaantumisen ehkäisemistä ja hallintaa matkailualueilla ja eri toimijoiden toimesta.
- Edistämään ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmää sekä panemaan täytäntöön ympäristöasioiden hallinnan parhaat toimintatavat ja vihreän infrastruktuurin lähestymistapoja.
- Edistämään maasähkön käyttöä ja satamapalveluiden tarjontaa.
- Edistämään vesialan suunnitelmaan sisältyviä vedenkäytön tehokkuutta koskevia toimenpiteitä³⁵.

Komissio kehottaa matkailualaa ja muita sidosryhmiä

- Kehittämään ja edistämään ekoturismia ja muita kestäviä matkailutuotteita.
- Toteuttamaan vesialan suunnitelmaan sisältyvät vedenkäytön tehokkuutta koskevat toimenpiteet.
- Osallistumaan aktiivisesti seuraaviin: hankkeet, joilla vähennetään jätteitä, päästöjä, merialueiden roskaantumista ja luonnonvarojen käyttöä; veden ja jätteen talteenotto ja kierrätys.

Innovatiivisen, kestäväan ja korkealaatuisen tarjonnan edistäminen

Muuttuva kysyntä edellyttää houkuttelevia ja kestäviä tuotteita, jotka tarjoavat ainutlaatuisia ja asiakaskohtaisia kokemuksia. Mahdollisesti kiinnostavia kohteita tai tuotteita ei kuitenkaan useinkaan esitellä ja mainosteta houkuttelevalla tavalla tai niitä ei kytkeä hyvin muuhun rannikkoalueiden matkailutarjontaan. Matkailualan olisi kehitettävä uusia tuotteita, joilla

³⁵

Vesialan suunnitelmalla pyritään yhdenmuetään vesipolitiikka osaksi muiden alojen politiikkaa.
<http://ec.europa.eu/environment/water/blueprint/>

tuodaan esille esimerkiksi rannikko- ja meriarkeologian, merellisen perinnön, vedenalaisen matkailun ja enogastronomian houkuttelevuutta ja vaivattomuutta. Hyvä esimerkki on Odyssea-hanke³⁶, jolla edistetään rannikkomatkailun, merellisten kulttuurireittien ja innovatiivisen huviveneilyn taloudellista potentiaalia esittelemällä rannikkoalueiden innovatiivisten palvelujen ja muinaisten merellisten reittien verkostoa.

Kasvava kiinnostus veden äärellä tapahtuvaa urheilua kohtaan, esimerkiksi virkistyskalastusta, veneilyä, purjelautailua ja sukeltamista kohtaan, luo potentiaalia ja saattaa auttaa voittamaan kausiluonteisuuteen liittyviä ongelmia, sillä tällainen toiminta ei ole riippuvaista huippusesongeista. Kasvava kiinnostus vapaa-ajan veneilyyn edellyttää, että venesatamat ovat turvallisia ja helppopääsyisiä. Ongelmia kuitenkin esiintyy, sillä laituripaikkoja ei ole tarpeeksi eikä liikuntarajoitteisille henkilöille ole tarjolla tarkoituksenmukaisia palveluja. Senkaltaisilla aloitteilla kuin veneilymatkailuverkosto³⁷ tai Sail West -hanke³⁸ voitaisiin innostaa veneilymatkailualaa verkottumaan aiempaakin enemmän. Sail West -hankkeen tavoitteena on perustaa Irlannin, Pohjois-Irlannin ja Skotlannin länsiosat yhdistävä korkealaatuinen merellinen vapaa-ajan keskus.

Palvelun laatu on olennainen kilpailullista eroa tuova tekijä. Sen vuoksi on tärkeää varmistaa, että matkailijat voivat luottaa korkealaatuisiin palveluihin kaikkialla EU:ssa ja että tätä laatua arvioidaan jatkuvasti. Hiljattain esitetyllä ehdotuksella Euroopan matkailualan laatuperiaatteista pyritään lisäämään kuluttajien turvallisuutta ja luottamusta matkailupalveluihin³⁹.

Saaristoluonne ja etäinen sijainti – pyritään löytämään uusia mahdollisuuksia maantieteellisissä rajoituksissa

Saarien ja muiden kaukaisten matkailukohteiden ongelmana on vaikeapääsyisyys, ja ne ovat hyvin riippuvaisia laivaliikennepalveluista. Tämä lisää kuljetuskustannuksia ja kausiluonteisuutta sekä aiheuttaa ongelmia yhteyksissä manneralueeseen ja/tai läheisiin kohteisiin, mikä heikentää alueen houkuttelevuutta matkailijoiden ja matkailualan työntekijöiden silmissä. Ongelmia ei useinkaan tunneta riittävässä määrin, jotta löydettäisiin asianmukaiset ratkaisut Tällaisia matkailukohteita olisi kuitenkin kehitettävä, sillä ne tarjoavat työllistymismahdollisuuksia siellä, missä muuta taloudellista toimintaa on usein muutoin vähän.

³⁶ www.odyssea.eu

³⁷ www.nautical-tourism.eu

³⁸ <http://malinwaters.com/about>; hanke saa rahoitusta Interreg IV A:sta, ja se tarjoaa rahoitustukea useisiin satamien kehityshankkeisiin.

³⁹ COM(2014) final.

Komissio aikoo

11. Kannustaa monipuolistamaan ja yhdentämään rannikkoalueiden ja sisämaan matkailukohteita, myös valtioiden välisten temaattisten matkailureittien avulla (esimerkiksi kulttuurireitit, uskonnolliset reitit ja muinaiset kauppareitit)⁴⁰.
12. Tilata tutkimuksen siitä, miten voidaan parantaa saaristoyhteyksiä ja suunnitella innovatiivisia matkailustrategioita (kaukaisia) saaria varten.
13. Tilata tutkimuksen, jossa pyritäisiin löytämään innovatiivisia käytänteitä venesatamien kehittämiseksi.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita, alue- ja paikallisviranomaisia ja matkailualaa

- Kehittämään kulttuuriperintöön pohjautuvaa matkailua, vedenalaisia arkeologisia puistoja (perustuen Unescon tekemään työhön) sekä luonto- ja terveysturmatkailua rannikkoalueiden matkailukohteissa.
- Hyödyntämään kansallisia ja alueellisia strategioita, joilla varmistetaan matkailutarjonnan yhtenäisyys ja helpompi pääsy saarille ja kaukana oleviin kohteisiin.
- Kehittämään innovatiivisia käytänteitä, joilla pyritään uudistamaan ja uudelleenkäyttämään nykyistä merellistä infrastruktuuria.

Komissio kehottaa matkailualaa

- Kehittämään erityisen merimatkailun sidosryhmien verkoston, jossa olisi mukana myös matkanjärjestäjiä.

3.4. Maksimoidaan käytettävissä oleva EU:n rahoitus

Vuosien 2014–2020 EU:n rahoituskehyksellä ja muilla EU:n välineillä rahoitetaan hankesuunnittelua ja -täytäntöönpanoa edistäen näin alan kestävä kehitystä. Jäsenvaltioita ja alueita kehoitetaan luomaan monivuotisia kansallisia ja/tai alueellisia strategioita, joilla kehitetään kestävä rannikko- ja merimatkailua ja varmistetaan johdonmukaisuus jäsenvaltioiden ja alueiden kumppanuussopimusten ja toimintaohjelmien kanssa.

Euroopan rakenne- ja investointirahastot

Kestävään matkailuun liittyviä investointeja voidaan osarahoittaa Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) erilaisten temaattisten tavoitteiden yhteydessä. Nämä tavoitteet liittyvät tutkimukseen ja innovointiin, tieto- ja viestintätekniikan käyttömahdollisuuksiin ja hyödyntämiseen, yrittäjyyteen, pk-yritysten kasvuun ja kilpailukykyyn, energiatehokkuuteen ja uusiutuvan energian käyttöön, sopeutumiseen ilmastonmuutokseen, kulttuuri- ja luonnonperinnön kehittämiseen sekä työllisyyteen ja työvoiman liikkuvuuteen. Infrastruktuuri-investoinnit rajoittuvat pienimuotoiseen kulttuurimatkailuun ja kestäväan matkailuun. Euroopan alueellista yhteistyötä koskevan tavoitteen mukaisesti EAKR:sta voidaan edistää hyvien käytänteiden vaihtoa, valtioiden rajat ylittävien verkostoja ja klustereiden muodostamista sekä yhteisiä strategioita, jotka koskevat kestävä matkailua, kulttuuria ja rajatylittävää kauppaa.

⁴⁰

Esimerkiksi Euroopan neuvoston ja komission välinen yhteistä hallintaa koskeva sopimus, jolla edistetään kulttuurireittejä ja uskonnollisia reittejä.

Erilaisista uusista EU:n rahastoista voidaan myös tukea rannikko- ja merimatkailua monialaisten hankkeiden avulla. Näissä hankkeissa keskitytään innovointiin esimerkiksi osana seuraavia: yhdennetty kaupunkikehitys (Euroopan aluekehitysrahasto), kalastuksesta riippuvaisten alueiden kestävä kehitys (Euroopan meri- ja kalatalousrahaston) ja maaseudun kehittäminen (Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto). Tällaiset hankkeet voivat sisältää rahoitusta Euroopan sosiaalirahastosta, jolloin tavoitteena on tukea työpaikkojen luomista ja ammatillista sopeutumista, koulutusta ja valmiuksien kehittämistä.

Tutkimus, innovointi ja kilpailukyky

Horisontti 2020 -rahoitusvälineellä pannaan täytäntöön EU:n tutkimus- ja innovaatiotoiminnan vuosien 2014–2020 strategia. Sininen kasvu on todettu yhdeksi painopistealosta. Erityistä tukea on tarkoitettu myöntää pk-yrityksille, jotka haluavat kehittää ja käyttää innovatiivisia ratkaisuja, myös rannikko- ja merimatkailussa.

COSME-puiteohjelmassa (2014–2020) tavoitteena on vahvistaa pk-yritysten kilpailukykyä. Matkailun osalta ohjelman päätavoitteena on lisätä kysyntää (erityisesti matalasesongin aikana), monipuolistaa tarjontaa ja tuotteita, parantaa laatua, kestävyyttä, esteettömyyttä ja matkustusmahdollisuuksia sekä osaamista ja innovointia, parantaa sosioekonomista tietämystä matkailulasta ja mainostaa Eurooppaa paikkana, jossa on useita yksilöllisiä, kestäviä ja korkealaatuisia matkailukohteita.

Opetus, koulutus ja kulttuuri

Luova Eurooppa -ohjelma (2014–2020) tarjoaa mahdollista synergiaa kulttuuri- ja luontomatkailun kanssa, mukaan lukien rannikkoalueiden perintö ja merellinen perintö. Erasmus+-ohjelma (2014–2020) saattaa tuoda alalle hyötyä työllisyyden, uusien alakohtaisten opetusohjelmien sekä ammatillisen opetuksen ja koulutuksen innovatiivisten toimintatapojen myötä.

Ympäristö, ilmastonmuutos ja muu rahoitus

LIFE+-rahoitusta ryhdytään myöntämään uudelleen vuonna 2014, ja sillä odotetaan tuettavan luonnon monimuotoisuutta koskevaa EU:n strategiaa. Sillä on huomattavat mahdollisuudet rahoittaa innovatiivisia hankkeita, jotka vaikuttavat rannikko- ja merimatkailuun. Tähän sisältyy resurssitehokkuuden tukeminen. Vuoteen 2020 saakka ulottuvasta ympäristöä koskevasta seitsemännestä EU:n toimintaohjelmasta tehdyssä ehdotuksessa ja EU:n tavoitteissa, jotka koskevat ilmastonmuutokseen sopeutumista ja ilmastonmuutoksen vaikutusten lieventämistä, keskitytään energian ja liikenteen kaltaisiin infrastruktuurialoihin, mutta lisäksi niissä painotetaan rannikko- ja merimatkailuun liittyviä erityisiä näkökohtia. Lisäksi Euroopan investointipankki myöntää rahoitusta pk-yrityksille matkailuun ja/tai lähentymisalueilla tehtäviin investointeihin.

Komissio aikoo

14. Laatia verkko-oppaan, jossa esitellään matkailualan tärkeimmät rahoitusmahdollisuudet (erityisesti pk-yrityksiä varten).

Komissio kehottaa jäsenvaltioita ja alueita

- Kehittämään ja toteuttamaan rannikko- ja merimatkailua koskevia kansallisia/alueellisia strategioita ja hankkeita, jotka sisällytetään toimintaohjelmiin.
- Pyrkimään edellä mainituissa strategioissa rajatylittävään yhteistyöhön sekä parhaiden käytänteiden vaihtoon.
- Hyödyntämään käytettävissä olevia varoja tehokkaasti ja tuloksellisesti.

4. VALTAVIRTAISTETAAN EU:N POLITIIKKOJA, JOTKA VAIKUTTAVAT RANNIKKO- JA MERIMATKAILUUN

EU:n politiikat ja taloudellinen toiminta vaikuttavat useimmiten suoraan tai välillisesti rannikko- ja merimatkailuun, joka voi olla talouskasvun edistäjä.

Sen vuoksi komissio aikoo varmistaa, että rannikko- ja merimatkailu sisällytetään EU:n muihin politiikkoihin, kuten tietotekniikkayhteydet, kestävä liikenne, turvallisuuskysymykset ja työntekijöiden vapaa liikkuvuus. Tässä yhteydessä otetaan myös huomioon monialaiset poliittiset näkökohdat, kuten ympäristönsuojelu, aluekehitys, koulutus, kuluttajansuoja sekä ilmastonmuutoksen hillitseminen ja ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sopeutuminen.

Lisäksi Itämeren, Atlantin ja Adrian- ja Joonianmeren makro-alueellisissa strategioissa edistetään vahvaa matkailutaloutta ja koordinoitaan alueellisia, EU:n ja muita varoja, mistä on hyötyä kaikille. Yhteyksiä Euroopan naapuruuspolitiikkaan, Mustanmeren synergiaan, Tonavan aluetta koskevaan strategiaan ja pohjoiseen ulottuvuuteen tarkastellaan tulevaisuudessa.

5. PÄÄTELMÄT

Rannikko- ja merimatkailu tarvitsee kunnianhimoisen toimintakehyksen. Komission, jäsenvaltioiden, alue- ja paikallisviranomaisten, matkailualan ja muiden sidosryhmien on toteutettava kohdennettuja toimia, jotka ovat johdonmukaisia alaan vaikuttavien muiden EU:n politiikkojen kanssa.

Komissio seuraa tätä kehitystä säännöllisesti varmistaakseen, että toimet toteutetaan. Se myös raportoi Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle näistä tuloksista ja niistä tekemästään arvioinnista.